

मेवैनमन्तरेति । वाचश्च मनश्च । प्राणाश्चापानाश्च । दिवश्च पृथिव्याश्च [२] । सर्वस्मादित्तादेद्यात्” इति । एकस्मिन् स्तोत्रे बृहत्सामान्यस्मिन् रथन्तरमित्येवं चतुर्व्यप्याज्यस्तोत्रेषु पर्यायेणोभे सामानी भवतः । रथन्तरस्य भूलोकरूपत्वात्, बृहतो द्यूलोकरूपत्वात्, एतद्रूपाभ्यां सामाभ्यामेवैनं यजमानं संभवदोषादन्तरितं व्यवहितं करोति । किञ्च सामद्वयस्य वागादियुग्नरूपत्वात् वागादिभिरपि व्यवधानं करोति । वित्तं पूर्वं लब्धम्, वेद्यमितः परं लब्धव्यम् ॥

आज्यस्तोत्रेषु सामविशेषं विधाय तृतीये पृष्ठस्तोत्रे सामविशेषं विधत्ते । “अभिवर्त्ता ब्रह्मा साम भवति । सुवर्गस्य लोकस्याभिवर्त्यै” इति । ब्रह्मासम्बन्धिनि पृष्ठस्तोत्रे अभिवर्त्ताख्यं सामोद्गाता गायेत् । यामृचं ब्रह्माशंसति । तस्यामृच्युद्गात्रा गतव्यं साम ब्रह्मा साम अभिवर्त्तसाम्ना स्वर्गोऽभिमुखत्वेन वर्त्तते ॥

अथाहर्विशेषं विधत्ते । “अभिजिह्ववति । सुवर्गस्य लोकस्याभिजित्यै । विश्वजिह्ववति । विश्वस्य जित्यै” इति । अभिजिह्वजिताख्ययोरैकाग्रयोरन्यतरं कुर्यात् । उभयोरपि जयहेतुत्वात् ॥

अथापरं विशेषं विधत्ते । “यस्य भूयाऽसौ यज्ञक्रतव इत्याहुः । स देवता वृहन् इति । यद्यग्निष्टोमः सोमः पुरस्तात्स्यात् [३] । उक्थं कुर्वीत । यद्युक्थं स्यात् । अतिरात्रं कुर्वीत । यज्ञक्रतुभिरेवास्य देवता वृहन्” इति । उभयोर्मध्ये यस्य यजमानस्य यज्ञक्रतवो भूयांसोऽङ्गभूतैर्द्यज्ञैर्युक्ताः प्रधानक्रतवोऽ-